

Prosjektgruppemøte Knutshø 10. oktober 2023

Arbeid med andre utkast til tiltaksplanen for Knutshø villreinområde

Til stede: Simon Heier, Signe Hjellevad Jørgensen, Bente Fossum, Ragnhild Eklid, Einar Skadberg, Roy Andersen (observatør), Bjørn Arild Sveen, Narve Hårstad, Kristian Lund Vang, Bjørn Gussgard, Tom Hjemseteren, Karina Gjerde (observatør), Gunhild Sem

Forfall:

Referent: Are Endal Rognes (sekretær)

1 Nytt siden sist

1.1 Status og veien videre

15. oktober skal direktoratet få en status på arbeidet. De vil da få det foreløpige uferdige utkastet til tiltaksplan.

Bestilling til NINA på tomtereserver. Ikke fått svar på dette enda.

Bestilling til veterinærinstituttet: Vi har bedt om ei faglig vurdering ifm. fagdag om villrein og landbruk. Hva slags tiltak kan fungere på problematikken med parasitter og salteplasser som overføringspunkt.

Håper å få satt i gang Multiconsult på arbeidet om å kartfeste salteplasser i Knutshø. Oppdal Bygdeallmenning sitter på noe, kommunene har noe, men vi mangler den totale oversikten. Det er gjort noen forsøk på kartlegginger av dette i Folldal også, men de er foreløpig mangelfulle.

Har bestilt en prosjektbeskrivelse for et framtidig GPS-prosjekt fra NINA.

Oppsummering fra kraftregulantomøte.

Møte med Aneo og Hafslund Eco. De har relativt liten aktivitet knyttet til drift, men har noe tilsyn med anlegg, snømålinger mm. Det er planlagt arbeid på Fundindammen som vil få betydning for villreinen i Knutshø, men her foreligger det ikke helt konkrete planer enda. Konkrete forslag om å gjøre noe med vinteråpen elv ble også diskutert. Kom blant annet frem at det kan være aktuelt å legge Einunna i rør en strekning på vinteren, slik at man får en strekning med tørrlagt elv der dyrene kan krysse.

2 Diskusjoner om tiltak på hvert innsatsområde

I dag skal vi diskutere store og potensielt inngripende tiltak. Det skal tilstrebes konsensus i gruppa, men om det ikke er mulig vil det bli avstemminger der vi går videre med flertallets vilje. Folk kan være enige eller uenige, anonymt eller navngitt, etter eget ønske. Vi vil tydeliggjøre uenigheter, men gå videre med tiltak det er flertall for. Der det er uenigheter så redegjøres disse (kort) i utkastet.

2.1 Innsatsområde (målområde) 1: Vurdere endringer i bestandsforvaltningen som bidrar til å øke slaktevekter på kalv, øke andel eldre bukk og bedre kalveproduksjon i tråd med de overordnede målene i bestandsforvaltningen.

Ny bestandsmodell for Knutshø

NINA jobber med utvikling av dette. Kan få et mer faglig begrunna bestandsmål ut av dette enn det en har i dag.

Rovdyr: Savner noe arbeid på dette for å klarlegge predasjonsrater mm. Her må vi bestille en jobb som tilfører ny kunnskap om dette. Spesifisere at dette i hovedsak gjelder ørn og jerv. Foreslått tiltak om FOU-prosjekt som tar for seg disse temaene. Interessant å se på endringene her, predasjon før og nå. Det bør inn i regnestykket i bestandsforvaltninga, må med som en faktor. Ta med lammetap sammen med dette? Kan kanskje se noen effekter.

Det vil være mange tiltak som blir beskrevet i planen i vedlegg og tabeller mm., men ikke løftet frem som tiltak vi setter særlig fokus på.

Inntrykk fra årets jakt: det er flere kalver og større dyr i Knutshø i år enn i tidligere år. Det er foretatt strukturtellinger, men dataene er ikke talt opp enda. Sommeren i år gav gode beiter og det kan ha litt skyld i et bedre år i år. Vektene som har kommet inn på Oppdal så langt i år er gode. Det kan virke som om trenden i Knutshø er snudd. Dette vil eventuelt bli fanga opp ved neste klassifisering etter normen. Det er gjort grep i bestandsforvaltninga for å øke andelen voksne simler. Viktig å ha med seg at en må se på en lengre periode enn et år for å si at trenden har snudd.

Konsensus om ny bestandsmodell.

Utdeling av vekter bør fortsette.

Tiltaksplanarbeidet bør se etter finansiering slik at dette kan fortsette.

GPS-prosjekt

Avhengig av dette for å se effektene av tiltak som settes inn. Kostbart tiltak, og krevende å gjennomføre. Må få på plass finansiering her. Konsensus om å ta med dette videre.

Forbedre tellinger

Konsensus om å gå videre med dette. Trenger mer midler for å kunne gjøre nye tellinger når en får dårlige resultat.

Strukturteilingene kan også gjøres fra lufta. Trenger midler til det, så er det et enkelt tiltak å gå for.

Tellinger er ikke lenger en del av det nasjonale overvåkningsprosjektet, men ligger nå under kvalitetsnormen. Det er utvalgene som finansierer teilingene per i dag, her må vi få inn friske midler. Teilingene er væravhengig, må få mer midler til å kunne gjøre flere tellinger ved dårlig resultat. Trenger finansiering. Lurt å ha bakkemannskap ute noen dager i forveien for å lokalisere flokkene.

Bedre jegerrapportering

Er det ønske om at man skal stille krav om at jegerne må innom veiestasjon? Opplegg med veiestasjoner fungerer veldig bra i Tynset kommune. Stasjonene er bemanna en viss tid, men du får tak i veiefolk på telefon utenom også. Mange områder har en slik praksis (Forollhogna, Sølnekletten osv)

Hvis det blir veiestasjoner, så må man ikke dele ut vekter til alle. Men ha inne liten vekt til alle jegere med kalvekort.

Få til en kombinasjon av veiing på veiestasjon og rapportering i «sett og skutt». (i alle fall informasjon/oppfordring om registreringer mens jegerne uansett er innom veiestasjon).

Konsensus (for hele tiltaket, inkludert veieplikt og veiestasjon)

Endre fra fritt dyr til fri bukk

Forollhogna har plikt om å ta bilde av hodet. Det kan en også innføre slik at folk ikke jukser på dette. Konsensus for å endre korttypenfritt dyr til fri bukk.

Ser over tiltak som ikke er løftet opp når det kommer til jakt- og bestandsforvaltning. Er det noen av de som ikke er løftet opp som bør tas med? Nei.

FoU-prosjekt – rovvilt

Kunnskapen om hvor mye reinskalver rovviltet tar er mangelfull. En har noe kunnskap om dette på tamrein, men det er ikke direkte overførbart og en vet spesielt lite om dødeligheten pga. predasjon de første ukene etter fødsel. Prosjektgruppa ønsker et FOU-prosjekt med målsetting om å finne ut mer om hvor mye reinskalver, men også voksne dyr, rovviltet tar. Når vi snakker rovvilt i Knutshø er det da i all hovedsak jerv og kongeørn, men også havørn bør ses på. Kan endringer i antallet rovdyr og predasjon forklare dårlig kalveproduksjon i Knutshø? Prosjektgruppa mener på ingen måte at dette er eneste årsak til nedgang i produksjon, men

det er ønskelig å få fram mer kunnskap om dette slik at det som et minimum kan tas med i regnestykket når en utarbeider bestandsplaner. Det kan her også være aktuelt å se på endringer i bestander av store rovdyr i Knutshø og tap av husdyr i samme periode, men prosjektgruppa går ikke her i detaljer i utdypinga av et slikt prosjekt.

Konsensus for FoU-prosjekt på rovvilt og predasjon

2.2 Innsatsområde (målområde) 2: Redusere risiko for smitteoverføring av sykdom og parasitter i villreinområdet.

Kunnskapsinnhenting: effekter av parasitter på villrein og kalvevekter.

FOU-prosjekt på dette. Kan en prioritere midler på for eksempel saltoppsamling i områder der det er flere fostringsdyr og mindre i områder der det ikke er dyr eller der det er bukk? For å sette inn trykket og midlene der de trengs mest. Reduksjon/utilgjengeliggjøring av salteplasser er bra både for parasitter vi har per i dag og parasitter som kan komme inn med endra klima mm. Kanskje en opptrapping på dette. Konsensus for tiltaket.

Beitekartlegging: Litt uheldig bruk av tallene på beitetrykk opp imot villrein. Gruppa ønsker ikke å gå videre med beitekartlegging for Knutshø.

Redusere inter- og intraspesifikk smitteoverføring

Hovedpoenget med å se på salteplassene er at dette er samlingsplasser for både tamme og ville dyr og fare for overføring av smitte mellom arter og innad i arten.

Oppbevare saltstein utilgjengelig frem til beiteslipp.

Ta inn saltstein etter sinking dersom noe er igjen.

- Komme med klare retningslinjer her, på begge disse to punktene. Dette koster heller ikke noe, men krever god dialog med næringa.
- Dette er også ønskelig fra næringa, de ønsker heller ikke salt tilgjengelig for sau som går igjen i fjellet.
-

Overgang til automater med saltoppsamling (Ikke påbud).

- Skaffe midler gjennom organisert beitebruk til å få til dette i områder som reinen bruker mye. Mindre fokus i områder reinen bruker mindre. Hvor kan en hente midler.

Plasseringsstrategi

- Dette koster ikke noe, men krever en god dialog med beitelagene.

Konsensus.

Gjennomgang og tydeligere retningslinjer for snyltebehandling i forbindelse med beiteslipp

Det kom fram på bla. landbruksmøtet på Oppdal at det ikke er lik praksis når det kommer til parasittbehandling i beitelagene i Knutshø i dag. Lokale veterinærer gir ulike anbefalinger og noen av de strider mot nasjonale retningslinjer. Næringa er flinke til å følge veterinærenes anbefalinger, og det er derfor uheldig at disse varierer og avviker fra de nasjonale. Vi må få lik praksis, og en praksis som gir et godt resultat. Må passe på resistensproblematikk. Derfor er en restriktiv med dette. Her må vi fremme et samarbeid mellom beitelagene. Beitelagene ønsker selv dialog og er «på». Generelt uheldig med store samlinger med dyr på lite areal. Må få en gjennomgang av rutiner og få klare retningslinjer for næringa. Må se sau og villrein sammen. Prosjektgruppa har ikke kompetanse på dette. Her må vi få en veterinærfaglig gjennomgang på dagens regime og hvordan dette bør utarbeides i villreinområder. Per i dag er det kun nasjonale anbefalinger på parasittbehandling, ikke forpliktende. Veterinærinstituttet er den rette instansen til å vurdere dette. Vi bør forholde oss til nasjonale anbefalinger, disse holder seg relativt greit over tid, men endrer se over tid. Statsforvalteren har bestilt en gjennomgang og en anbefaling av tiltak fra veterinærinstituttet når det kommer til smitte- og saltsteinsproblematikk.

Her bør Mattilsynet også inn i bildet. Dette handler ikke bare om saueproduksjon, men også vilthelse i villreinområder. Vi bør ha et eget delprosjekt (FOU-prosjekt) på om det er grunnlag for andre anbefalinger i villreinområder.

Konsensus for følgende forslag:

- 1: Folk må følge nasjonale anbefalinger
- 2. Prosjekt som ser på om disse anbefalingene er gode nok.

FoU-prosjekt på beitetrykk

Enighet om at det ikke tas inn.

2.3 I Innsatsområde (målområde) 3: Ivareta og forbedre funksjonelle trekk mellom viktige sesongbeiter gjennom året, og lette villreinens tilgang til beiteområder som i dag brukes lite.

Det er per i dag store områder i Knutshø som reinen ikke bruker. Det er også store områder den bruker, men ikke like fritt som vi ønsker. Vi må jobbe for å gi den lettere tilgang til de områdene den bruker per i dag. Det er generelt sterke barriereeffekter av veier i Knutshø i dag.

Åpne-stengetider på veier vår og høst:

Unntak for landbruk, kraftregulanter mm.

Dette er et fornuftig tiltak fremfor å stenge veier. I årene fremover vil det bli mindre snø pga. klimaendringer, ofte kan det kjøres langt utover høsten dersom veiene er åpne. Hva med følgende åpne/stengetider på veier i villreinområdet: 10- juni til 1. november. Dette er datoer en kan få aksept for.

Det er viktig å ikke brøyte veiene tidlig. I dag er det en ulik og varierende praksis på dette og i enkelte områder er det press på å åpne veiene tidligere på våren. Vi må sette klare retningslinjer for dette. Veien må brøytes 8-10 dager før bruk for at den skal tørke og være brukbar til åpningsdato. Veiene i Knutshø må ikke brøytes før 1. juni, da er de klare til bruk 10. juni. På andre veier settes det vilkår for brøyting og bruk, det bør en kunne ha her også.

Seinere år har det vært mulig å brøyte opp rundt påsketider, dette er ikke ønskelig og derfor bør en sette slike vilkår.

Dette er et bra tiltak som folk bør kunne gå med på. Det foregår elgjakt i disse områdene også, hvordan ivaretar vi det? Dette tiltaket bør ha et unntak for elgjakta. Og unntak for ettersanking av sau, bygging på setre osv. Bør ha unntak for de som driver med lisensjakt på jerv. De bruker veinettet en del til å lete spor og slippe hund.

Sluttdato: mindre snø i enkelte år gjør at vi bør ha en sluttdato.

Det er per i dag ingen høstbrøyting, det bør det heller ikke være i fremtiden. Derfor slike begrensninger.

Orkelsjøveien: Veien bør stenges fra Lundsetra og opp, ikke fra starten ved bommen.

Hva med kraftregulanter? Bør vi styre deres anleggsarbeid til den tida det uansett er mye folk og forstyrrelser i fjellet? Vi bør kanskje ikke synse for mye rundt planlagte anleggsarbeid siden vi ikke har detaljer på dette.

Må sikre gode nok parkeringsmuligheter når veier bommes. Blant annet for Einunnalsveien, kanskje må det brøytes opp til Markbulikrysset/Markbulidammen.

Slike stenginger av veier fører til et visst inntektstap for veilagene. Dette bør det kompenseres for når sesongen blir kortere og fører til reduserte inntekter.

Konsensus for: åpningstid på veier: 10. juni – 1. november. Brøyting i forbindelse med åpningstid skal ikke skje før 1. juni. Ingen brøyting etter 1. november. Unntak fra stengetid for næring ved behov, samt til elgjakt og lisensjakt på jerv.

Stopp- og parkeringsforbud:

Dette kan til en viss grad minske ferdselstrykket og styre trafikken. Liknende ting praktiseres andre steder. Dette bør være tiltak vi kan få med oss folket på. Har per i dag slike forbud for jegere i deler av Knutshø, så det bør kunne innføres for andre folk også.

Må her også ha unntak fra dette forbudet for landbruksnæring til sanking, tilsyn, kadaversøk, dokumentasjon av rovdyrskader ol. der det trengs. De har lovpålagt tilsyn en gang i uka og det må vi ikke hindre.

Orkelsjøveien:

Bør ha parkering ved Olmtjønnin og/eller Kvannbolet. Må sikre slike steder slik at en unngår at folk sniker seg til å parkere andre steder. Men det må være et fåtall plasser. Kanskje vi bare bør ha Kvannbolet? Siden det er mer skjermet enn Olmtjønnin?

Slike soner må kombineres med at en fjerner lommer og avkjøringsmuligheter fysisk slik at det ikke er mulighet til å kjøre av mange steder.

Må ha økte oppsynsressurser for å følge opp dette. Må også ha god skilting og informasjon.

Så må vi ha unntak fra dette forbudet for de som har hytter og setre på aktuelle strekninger.

Unndalen:

Folk har generelt ikke behov for å stoppe i Unndalen. Er det aktuelt med en parkeringsplass her? Nei, da må en opparbeide nye plasser og det er ikke ønskelig.

Vi må også innføre campingforbud på lommer til parkering i soner med stopp- og parkeringsforbud.

Går an å søke om midler gjennom potten om tiltaksmidler som miljødirektoratet har og gjennom forvaltningsplanarbeidet til nasjonalparken for å gjennomføre slike tiltak.

Veslvonin:

Bør ta bort parkeringsplass ved sankegard midt i trekket for å hindre parkering her. Bør ha stopp- og parkeringsforbud i Veslvonin og henvise til tilrettelagt parkering av OBA vest i området mot Vinstradalen, og i enden av Veslvonveien i øst. Unntak for de som har hytter og buer i området. OBA har allerede fått flyttet en del hytter i området, siden det er flere som ligger uheldig til.

Dalholen (Einunndalsveien):

Bør ha stopp- og parkeringsforbud fra Furutjønnin til Flåmsætrin, men vi må sikre parkering for de som skal til Kvitdalsvatna.

Bør også ha ei parkering ved Råtåsjøhø for å sikre tilkomst til området for turfolk, jeger og andre. Sikrer også hyttefolkets tilgang.

Fundhøe:

Stopp og parkeringsforbud mellom Flåmsætrin og Fundindammen. Parkeringa og campingplassen ved Langsjøen bør tas bort. Bør vi gå for bom ved Fundhøe som et trinn to

dersom trinn en ikke fungerer? Ikke ønskelig med bom blant folldølene. Viktig å huske at det er mye turisttrafikk her også.

Campingforbud langs hele veien fra Dalholen til nedre del av Einunndalen. Forbudt å sette fra seg bobil utenfor tilrettelagte campingplasser.

På veier i Kvikne er det foreløpig ikke foreslått tiltak fordi det per i dag er områder som er lite i bruk av reinen. Overvåke områdebruken her og se på dette på nytt hvis situasjonen endrer seg.

Vi bør ha stopp- og parkeringsforbud mellom fundindammen og veien til Setallia. Fra krysset mellom Einunndalsveien og veien til Setallia og Døllisætran. Dette er et viktig trekkområde.

Konsensus for stopp- og parkeringsforbud.

Bør vi ta med bommer på ulike veier som et trinn to? For eksempel Einunndalsveien.

Uenighet innad i gruppa om hvorvidt bomming av veier bør være med i våre anbefalinger eller ikke. Dette er tiltak som vil ha god effekt og som er nødvendige for å sikre villreinsens fremtid.

Det står flere gode forslag til tiltak i rapporten fra FOU-prosjektet i Knutshø. Disse bør tas med i vårt arbeid.

Hvis en stenger sideveiene til Småbakkan, Gløtlægeret, Bækkelægeret og Setalsjølia blir store områder vanskeligere tilgjengelig for folk. Disse og andre sideveier i Knutshø er mye brukt av folk lokalt til både friluftsliv, høsting og næring. For inngripende tiltak som stenging vil gjøre det vanskeligere å få aksept for slike tiltak lokalt. Kunne en heller hatt overvåkning på disse veiene? Hvor stor er ferdselen?

Nytt tiltak: Overvåkning på veier i området for å se på økninger i ferdsel.

Må finne tiltak som folk kan godta, slik at folk skal fortsette å ha aksept for villreinen og dens behov.

Stopp og parkeringsforbud mellom krysset Småbakkan og Einunndalsveien og Hussætra i Einunndalen?

Vi fokuserer veldig mye på folk sin rett og mulighet til å bruke fjellet, det blir litt feil. Hvem er det som har rett til fjellet? Villreinen eller folk?

I tiltaksplanarbeidet for Snøhetta er det snakk om ferdselsforbud. Da burde en kunne sette bom på enkelte av stikkveiene i Knutshø. Det er ikke et så inngripende tiltak.

Hundekjøring, kiting, sykling, toppturer er alle ferdselsformer som øker. Mer ønskelig å gjøre noe med disse tingene enn å bomme veier.

Viktig å huske at en kan unnta grupper som næring og jakt fra visse forbud.

Må fokusere på å bevare sårbare trekk som fortsatt fungerer. Her er Hånnåbekken-Setallia viktig.

Mange turmål og trimposter i hele Knutshø. Med veiene er disse enda lettere tilgjengelig. Kan vi ta bort turmål og trimposter? Mange tar seg da ikke ut i terrenget på samme måte.

Tiltak: Redusere antallet trimposter i området.

Hvis en gir tilgang til større områder for næringsdrivende så vil det inkludere mange når det er snakk om landbruksnæring. Foreldre, søsken, slekt og venner som er med og hjelper på sauesank osv.

Vi må gjøre noe med ferdselen. Jo mer tilgjengelig fjellet er med veier, jo mer ferdsel og folk får vi ut i terrenget.

Sideveier må en vurdere å stenge for fritidskjøring. Hvis det er et problem for reinsjegerne så kan en sette bommene åpen i jakta og resten av sesongen. Da skjermer vi tida fra 10. juni til 20. august. Da er en del av sesongen skjermet allerede.

Spørsmål til avstemming hos gruppa: Er det aktuelt med nye bommer på sideveier som per i dag er åpen? 5 for og 5 mot.

Hvem stemmer for: Statsforvalteren i Trøndelag, Statsforvalteren i Innlandet, Innlandet fylkeskommune, Oppdal kommune og nasjonalparkforvalter for Dovrefjell-Sunndalsfjella

De som stemmer mot: Folldal kommune, Alvdal kommune, Tynset kommune, Knutshø villreinutvalg og villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø.

Alternativ. Overvåkning og terskelverdier: Går en over terskelverdiene bør en sette inn tiltak.

Har per i dag terskelverdier for ferdsel av folk som kan bruke en tursti for at reinen skal sky området. 30-220. Kan vi bruke det for å sette en slik grense? Nei det har vi ikke kunnskap til, går bort fra dette.

Det var flertall i møtet om følgende trinnvise løsning der:

Trinn 1: Innføre stopp og parkeringsforbud

Dette tiltaket følges av kontinuerlig overvåkning på veiene i området. Om tiltaket ikke fungerer slik som tiltenkt så går man videre på trinn 2.

Trinn 2: Kjøretider på døgnet

Dette tiltaket følges av kontinuerlig overvåkning på veiene i området. Her innføres visse tider på døgnet det er lov å kjøre og visse det ikke er lov. Om tiltaket ikke fungerer slik som tiltenkt så går man videre på trinn 3.

Trinn 3: Bom på veier.

Dersom trinn 2 heller ikke har ønsket effekt, går vi videre med trinn 3. Da vil enkelte veier stenges med bom slik at de ikke er tilgjengelige for bilkjøring for allmennheten. Det vil fortsatt være unntak for nødvendig kjøring i landbruksnæring, for kraftregulanter mm.

Dissens:

Det var flertall i gruppa for en slik trinnvis løsning, men en av representantene i gruppa var uenig.

Bjørn Gussgard, Folldal kommune tok dissens på at trinn 2 og trinn 3 konkretiseres helt fram til komplette tiltak nå. Gussgard begrunner dette med at han mener trinn 1 sammen med blant anna sesongstenging av veiene bør få virke i en del år, før man eventuelt tar en vurdering på konkretisering av ennå mere inngripende tiltak. Gussgard mener man en del år inn i framtida mest sannsynlig vil ha fått ennå mere kunnskap, at villreinens arealbruk endres noe over tid, og at konkretisering av trinn 2 og trinn 3 derfor bør vente til gjennomføring eventuelt skulle bli påkrevd.

Gussgard begrunner videre sin dissens med at sideveiene tilknytta Einunndalen har en lang tradisjon som innfallsport for jakt, fiske, setre og buer for lokalbefolkningen. Områdene er i hovedsak statsalmenning der lokalbefolkningen vil kunne ha en sammensatt bruk (beitebrukere, medhjelpere ved beitebruk, setereiere, bueiere, jegere, fiskere). Statsalmenningen har et stort omfang av bruksretter for både landbrukseiendommene i kommunen og for innenbygdsboende. Ved stenging eller faste kjøretider, men der det gjøres en del unntak, vil det være vanskelige vurderinger på hvem som til enhver tid har hvilket ærend til hvilket formål. Gussgard mener dessuten det ikke er tilstrekkelig belyst i hvilken grad stenging eller faste kjøretider for biler vil øke ferdsel med sykkel, til fots og teltovernattinger.

Rødalshøa: merka tursti, mye folk som bruker den. Reinen bruker nesten ikke dette området lengre. Kunne vi klart å ta bort merkinga dit? Ville fått bort en del av ferdselen. Men området er ikke på noen måte stengt for allmenn ferdsel.

Bør ha et møte til for å diskutere det vi ikke rakk i dag før møtet 16. november. Statsforvalteren kommer med et nytt forslag til møte.

Møtet som er satt opp 16. november blir da fysisk..